

Beslutad av: Kommunfullmäktige

Datum: 2023-06-19

Beslutsparagraf: Kf § 70/2023

Börjar gälla: 2024-01-01

Dokumentansvarig politisk instans: Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig tjänsteperson: Kommundirektör

Följs upp: Vid ordinarie uppföljningar 2024

MÅLINRIKTAT DOKUMENT

MÅL OCH BUDGET

Mål och budget 2024 - med plan för 2025-2026

Tomelilla
kommun

Tomelilla kommuns styrdokument

Regeldokument

Regeldokument är dokument som talar om hur kommunen ska arbeta. Regeldokument kan också vara lokala föreskrifter om olika bestämmelser som kan påverka kommuninvånare eller företag.

REGLEMENTEN RIKTLINJER RUTINER

Målinriktade dokument

Målinriktade dokument visar vad kommunen vill uppnå, strävar efter eller har som mål.

VISION PROGRAM OCH STRATEGIER PLANER HANDLINGSPLANER

Innehållsförteckning

Alliansens budget 2024 med utblick mot 2026 och i riktning mot Tomelilla 2030	5
Så styrs Tomelilla kommun	6
Ansvarsstruktur och organisation	7
Årets budgetprocess	8
Uppföljning av beslutad budget med mål	9
Styr- och målmodell	10
Vision.....	10
Målområden och kommunövergripande verksamhetsmål	11
.....	11
God ekonomisk hushållning och finansiella mål	12
Tomelilla kommuns definition av god ekonomisk hushållning.....	12
Finansiella mål.....	12
Balanskravsresultat	13
Resultatutjämningsreserv (RUR)	14
Kommunverksamhetens tidigare utveckling	15
Den övergripande utvecklingen under fem år i siffror.....	15
Föregående års investeringar.....	16
Utvecklingen av skatteintäkter och statsbidrag de senaste fem åren.....	16
Utvecklingen av verksamhetens intäkter de senaste fem åren.....	17
Utvecklingen av verksamhetens kostnader under de senaste fem åren.....	17
Lån och krediter.....	18
Reviderade planeringsförutsättningar för planperiod 2024–2026	18
Samhällsekonomisk utveckling.....	18
Befolkningsutveckling.....	20
Arbetsmarknad.....	21
Förutsättningar för investeringar under planperioden.....	21
Utrymme för investeringar utan nyupplåning för planperioden.....	21
Utveckling av internräntan.....	22
Förhållningssätt till investeringar för planperioden.....	23
Prisindex för kommunal verksamhet (PKV).....	23
Personalomkostnadstillägg (PO) och dess hantering.....	24
Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer för planperiod 2024–2026	25
Omvärldsrisk.....	25
Hållbarhet.....	25
Finansiella risker.....	26
Budgeten i siffror för 2024 med plan för 2025–2026	28
Investeringsbudget.....	28

Hantering av kommunens behov av ny f-6 skola, sporthall och större ombyggnation av högstadieskola	29
Internränta.....	30
Låneskuld.....	30
Borgensram och borgensavgift från bolagen	30
Exploateringsvolym	30
Driftsramar för nämnderna och deras ingående verksamheter	31
Förutsättningar för ingångsvärdet av nämndernas ramar innan uppräknig och särskilda satsningar i budgeten	31
Generell uppräknig av nämnders och förbunds driftsramar	31
Särskilda satsningar.....	33
Tilläggsbeslut.....	33
Förutsättningar för hantering av personalomkostnadstillägg (PO)	34
Förutsättningar för hantering av årliga löneökningar.....	34
Resultat.....	34
Resultatbudget	35
Balansbudget	36
Finansiella mål för god ekonomisk hushållning.....	37
Resultatmål.....	37
Investeringsmål.....	37
Skuldmål	37
Tilläggsbeslut uppdrag	38

Alliansens budget 2024 med utblick mot 2026 och i riktning mot Tomelilla 2030

I Tomelilla vill vi ta tillvara kommunens styrkor, människors engagemang och förmågor

Vår kommun befinner sig i en omvärld där det närmast är omöjligt att träffa rätt med en perfekt plan och budget. Det budgetunderlag som vi baserar 2024 års budget, med utblick mot 2026, på är en ögonblicksbild. Inledningsvis är vi i Alliansen ödmjuka inför att vi måste vara bereda på att göra kompletteringar under året.

Under nästa år kommer vi räkna upp föreslagna ramar enligt de remisser vi fått in från nämnder, bolag och förbund i enlighet med Sveriges Kommuner och Regioners rekommendationer. Vi säkrar löneuppräknningar, ökade kostnader i driften och gör därutöver särskilda satsningar. Några satsningar är rampåverkande, vilka på längre sikt kommer minska kostnader i andra delar inom kommunens ansvarsområde. De ej rampåverkande satsningarna är av den art att de är pilotprojekt, som ska utvärderas innan beslut ska tas om det blir varaktigt.

Vi kommer under 2024 befinna oss mitt i upphandling av skolbyggnader med mera på området vid Kastanjeskolan. I vår budget finns ett kommunövergripande arbetssätt för större investeringar. Enligt föreslagen tidslinje ska vi ha ett övergripande förslag klart under första delen av 2024 och därefter kunna gå vidare till detaljprojektering.

Alliansen har dragit ner på investeringstakten 2024 medvetet eftersom vi i dagsläget inte vet hur räntor och inflation utvecklar sig under 2024. Om vi ser en ljusning under hösten 2023 kan vi göra omprioriteringar. Under 2023 kommer även riktlinjer tas fram på hur kommunens investeringar ska beräknas, genomföras och redovisas för att skapa tydlighet och bäst nytta för våra gemensamma skattemedel.

Vårt Alliansprogram ligger som grund för framtagna budget där vi till viss del redan nu kan checka av punkter medan en del kommer att verkställas under kommande år. Den stora satsningen blir att arbeta fram ett övergripande underlag som kan möjliggöra de uppräknade större projekt som finns föreslagna i investeringslistan från våra nämnder kommande år från 2025 och framåt.

Allt för driva vår kommun framåt enligt vår vision:

*I Tomelilla på Österlen odlar vi matkultur och kreativitet.
Vår gemensamma innovationskraft ger näring och hållbar tillväxt.*

Per-Martin Svensson (M), Ann-Marie Johansson, C,

Bo Herou (KD), Carina Persson (L)

Så styrs Tomelilla kommun

Inom Tomelilla kommunkoncern finns flera nivåer av politiskt styrande instanser – kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder samt styrelser för kommunala bolag och förbund. Därtill finns det en tjänstepersonsorganisation till stöd för den politiska organisationen och för genomförandet av verksamheten.

Under lång tid har offentlig verksamhet i Sverige präglats av styrning uppifrån och nedåt. Det har i många fall lett till onödig administration och ineffektivitet. Verksamheter har upplevts som stelbenta och detaljstyrda. Tomelilla har växlat över till en tillitsbaserad styrning. Det innebär att de dagliga besluten om hur verksamheten ska utföras flyttats närmare verksamheterna där utgångspunkten är behoven hos kommunens invånare.

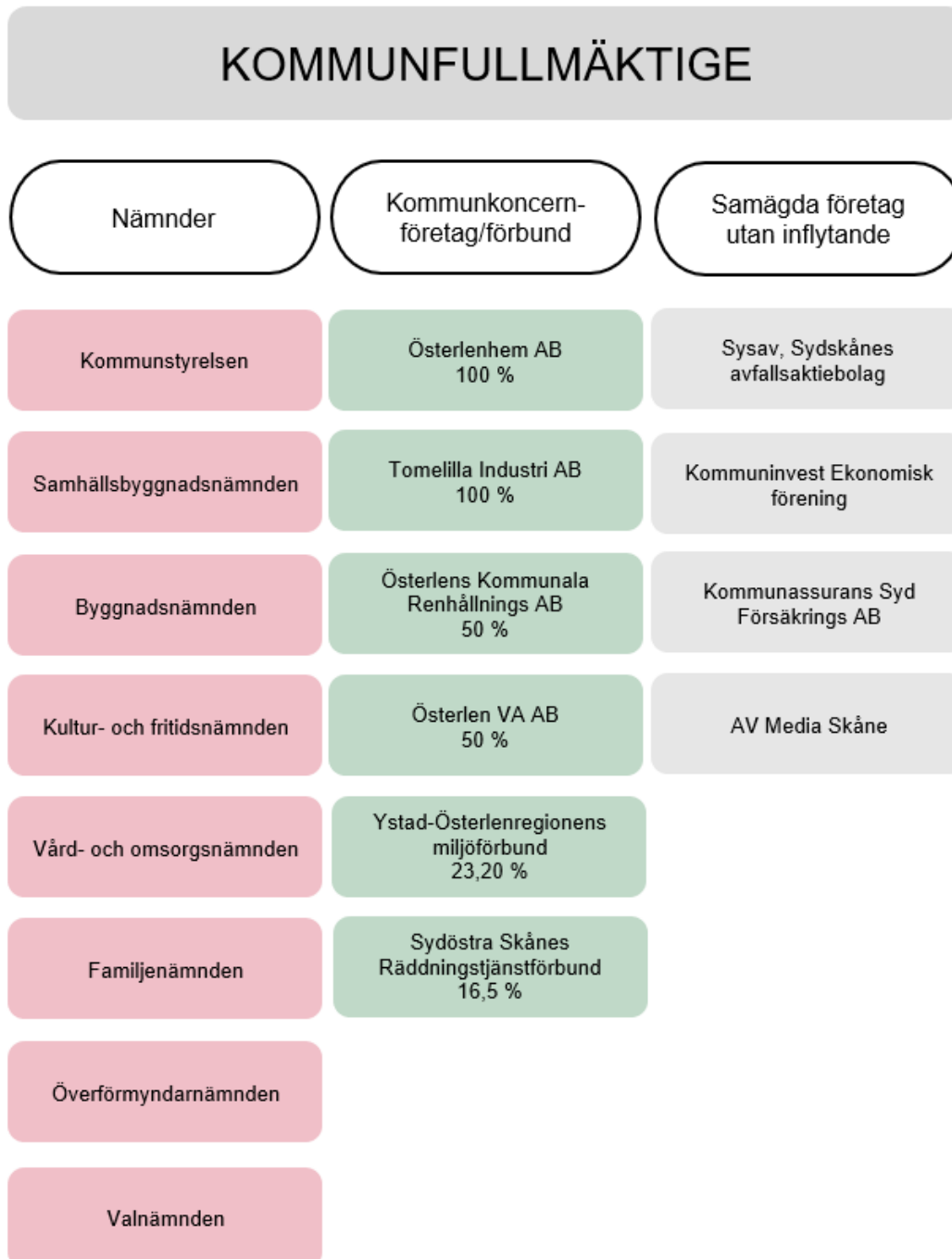
Styrning och uppföljning av nämnder, bolag och förbund utförs i enlighet med befintlig statlig lagstiftning, samt kommunfullmäktiges beslut om till exempel mål och fördelning av pengar. Kommunfullmäktige med de demokratiskt folkvalda politikerna, är det högsta beslutande och styrande organet. Kommunfullmäktige beslutar om kommunövergripande visioner, planer, mål och uppdrag för den kommunala koncernen.

Detta görs framför allt genom årliga beslut om budget för den kommande treårsperioden. Kommunfullmäktige styr också verksamheterna genom olika regler och strategier som talar om hur verksamheterna ska förhålla sig till, och hantera en rad områden som till exempel digitalisering, kommunikation gentemot invånarna, näringslivsarbete, och vem som får besluta vad i frågor såsom inköp och personalärenden.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för verkställighet, uppföljning och utvärdering vilket inbegriper ledning och samordning av mål, riktlinjer, direktiv och ekonomi för styrning och kontroll av hela den kommunala koncernen. Betydande delar av detta ansvar är kopplat till uppsiktsplikten.

Kommundirektören är den ytterst ansvarige tjänstepersonen och verkställer politikens beslut och vilja med hjälp av hela tjänstepersonsorganisationen.

Ansvarsstruktur och organisation

Årets budgetprocess

Kommunfullmäktige antar årligen en treårsbudget i enlighet med kommunallagen där det första årets beslut är på mer detaljerade nivå, emedan de efterföljande två årens förutsättningar beslutas på övergripande nivå. Budgeten är kommunens verktyg för planering och styrning av verksamheten. Kommunfullmäktige beslutar i sin budget om vilka mål som ska styra verksamheten, samt inom vilka ekonomiska ramar den ska bedrivas det kommande året.

Arbetet med budget för planperiod 2024–2026 inleddes med en omvärldsdag i januari 2023. Temat var hur Tomelilla kommun påverkas av trender i omvärlden. Deltog gjorde kommunstyrelsen, presidierna från fullmäktige, familjenämnden, vård- och omsorgsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, byggnadsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, överförmyndarnämnden samt ledande tjänstepersoner. Olika omvärldstrender belystes och den ekonomiska utvecklingen för kommande planperiod redovisades utifrån de förutsättningar som rådde för tillfället.

Kommunstyrelsen beslutade i januari 2023 att skicka en budgetremiss för åren 2024–2026 till nämnderna för att få en redovisning av de största och viktigaste utmaningarna som kommunen står inför.

I beredningen av budgeten genomfördes dialoger med nämnder, förbund och de kommunala bolagen av den politiska budgetberedningen. Dialogerna syftade till att få en fördjupad förståelse och redogörelse av samtliga nämnders, bolags, och förbunds förutsättningar och utmaningar för 2024–2026.

Inför sammanställningen av det slutliga budgetförslaget reviderades de tidigare planeringsförutsättningarna. Framst beroende på förändringar i skatteprognos, statsbidragsberäkningar samt pensionsprognos som kom från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) den 27 april i cirkulär 23:20.

Budgeten beslutades enligt tidplan den 19 juni på kommunfullmäktiges sammanträde. Dessförinnan samverkades förslaget med de fackliga organisationerna.

En möjlighet att komplettera och revidera budgetbeslutets olika delar finns i slutet av året utifrån att nya planeringsförutsättningar och prognoser har tillkommit.

Uppföljning av beslutad budget med mål

Kommunkoncernen följer upp verksamheten och dess ekonomi tre gånger per år. Detta sker i en tertialrapport, i en delårsrapport och i årsredovisningen.

Tertialrapporten omfattar årets första fyra månader och innehåller analys av ekonomiskt periodutfall och helårsprognos. Syftet är att få en tidig signal om prognosen för helåret för att i god tid kunna vidta åtgärder vid behov.

Delårsrapporten omfattar årets första åtta månader och är lagstadgad. Den är mer omfattande än tertialrapporten och innehåller uppföljning och analys av mål, ekonomiskt periodutfall och helårsprognos.

Årsredovisningen är lagstadgad och innehåller koncernövergripande analyser i förvaltningsberättelsen, resultat- och balansräkningar, kassaflödesanalyser, notupplysningar, drift- och investeringsredovisning i detalj och verksamhetsanalyser.

Styr- och målmodell

Med styrmodell avses en modell för att styra och utveckla en verksamhet. Syftet med styrmodellen är också att den politiska viljeinriktningen ska få genomslag i verksamheterna, så att visionen och verksamhetsmålen uppnås och god ekonomisk hushållning säkras.

Sedan 2019 arbetar Tomelilla kommun efter en ny modell som innebär att kommunen ska arbeta med färre mål och ta sin utgångspunkt i områden där verksamheten behöver utvecklas och förbättras. I december 2020 antogs också Tomelilla kommuns övergripande vision som är styrande ur ett mer långsiktigt perspektiv. Kommunstyrelsen och nämnderna tar beslut om nämndmål utifrån de tre övergripande målområden och utgår från en gemensam strävan att göra en förflyttning mot visionen över tid. Visionen, målområdena, samt de kommunövergripande målen är en viktig del i kommunens planerings-, och budgetprocess där kommunfullmäktige fastställer alternativt reviderar målområdena och/eller målen. Något som också kan ske vid annat tillfälle under mandatperioden.

Vision, målområde och kommunövergripande mål anger på olika nivåer riktningen för den verksamhet som ska utföras för de pengar som kommunfullmäktige tar beslut om att fördela ut till nämnderna.

Vision

”I Tomelilla på Österlen odlar vi matkultur och kreativitet. Vår gemensamma innovationskraft ger näring och hållbar tillväxt.”

En kortare devis är kopplad till visionen:

”Tomelilla på Österlen - en kreativ och hållbar bit av Skåne”

Målområden och kommunövergripande verksamhetsmål

HÅLLBAR UTVECKLING

- Förenkling leder till att fler kan göra det som är långsiktigt hållbart.
- God utbildning ges.

DELAKTIGHET OCH EGENMAKT

- Delaktigheten i samhället ökar och invånarna upplever att de kan påverka sin vardag.
- Livslångt lärande uppmuntras och människors möjlighet till egen försörjning underlättas.

TRYGGHET OCH HÄLSA

- Inspiration ges till ett aktivt liv för bättre hälsa.
- Den upplevda tryggheten ökar.

God ekonomisk hushållning och finansiella mål

God ekonomisk hushållning innebär att kommuner ska ha goda förutsättningar för att i ett mer långsiktigt perspektiv klara ekonomin och den kommunala verksamheten, både i förvaltningen, och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Definitionen av vad som är god ekonomisk hushållning i den enskilda kommunen behöver utgå från den egna situationen och de egna förutsättningarna för ekonomi och verksamhet.

Fullmäktige ska enligt kommunallagen besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. I Tomelilla finns dessa riktlinjer i antaget ”Reglemente för ekonomistyrning, resultatutjämningsreserv och god ekonomisk hushållning”.

Förutom krav på att anta kommunövergripande verksamhetsmål ska kommunfullmäktige besluta om finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Samtliga mål av betydelse ska redovisas i budgeten.

Tomelilla kommuns definition av god ekonomisk hushållning

Tomelilla kommun definierar god ekonomisk hushållning som en sammanvägd bedömning av hur väl verksamheten uppfyllt kommunens finansiella mål och verksamhetsmål. För att god ekonomisk hushållning ska anses uppnått, ska minst två tredjedelar av samtliga verksamhetsmål samt de tre finansiella målen vara antingen helt uppfyllda eller på väg att uppfyllas under året.

För kommunens bolag och förbund gäller att de uppfyller kravet på god ekonomisk hushållning i det fall de i allt väsentligt uppvisar ett positivt ekonomiskt resultat och god följsamhet mot ägardirektiven.

Finansiella mål

”Reglementet för ekonomistyrning, resultatutjämningsreserv och god ekonomisk hushållning” anger att ekonomin sätter gränser för verksamhetens omfattning. De finansiella målen för kommande planperiod ska i likhet med de kommunövergripande verksamhetsmålen beslutas i samband med beslut om budget och ska enligt antaget reglemente utgöras av ett resultatmål, ett investeringsmål samt ett skuldmål.

Balanskravsresultat

Kravet på att ett negativt balanskravsresultat ska återställas infördes i samband med att lag om kommunal redovisning infördes 1998 och tillämpades senast från år 2000. Kravet var då en återställning av ett negativt resultat på två år, men detta utökades till tre år 2005 då även kraven på mål och riktlinjer med betydelse för god ekonomisk hushållning infördes.

Balanskravet är ett minimikrav, och kravet på god ekonomisk hushållning innebär att ekonomin i sektorn på längre sikt ska konsolideras med hänsyn till bland annat det samlade pensionsåtagandet och behovet av reinvesteringar.

Kommunen ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna, men om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år. Tomelilla kommun har inga balanskravsunderskott att återställa från tidigare år.

Resultatutjämningsreserv (RUR)

Enligt kommunallagen får kommunen under vissa förutsättningar reservera en del av det ekonomiska resultatet i en resultatutjämningsreserv. I ”Reglemente för ekonomistyrning, resultatutjämningsreserv och god ekonomisk hushållning” anges att RUR:en får uppgå till 10% av det egna kapitalet.

Resultatutjämningsreserven utgör sålunda en del av kommunens eget kapital. Och för närvarande är totalt 30 mkr avsatta i RUR:en. Uttag ur reserven regleras både av lag och av kommunens antagna reglemente. Reservens kan disponeras för att täcka underskott under en lågkonjunktur. Syftet med reserven är således att utjämna svängningar i skatteunderlaget över en konjunkturcykel.

Enligt regelverket kan RUR disponeras de år som det underliggande skatteunderlaget för riket understiger den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren. Enligt SKR:s senaste prognos skulle det vara möjligt år 2023 och 2024. En annan förutsättning är att medlen från RUR ska täcka ett negativt balanskravsresultat.

Kommunen kan redan i samband med budgetbeslutet planera för att göra en reservering till RUR, alternativt ett nyttjade av redan avsatte medel. Slutligt beslut om uttag ur RUR:en tas först i samband med behandling av årsredovisningen utifrån att det måste föreligga ett negativt balanskravsresultat för att uttag ska vara möjligt.

Tabell: Rikets underliggande skatteunderlagsutveckling; tioårigt genomsnitt samt årlig utveckling

Förändring i procent per år

RUR	2022	2023	2024	2025	2026
Snitt 10 år	4,1	4,3	4,4	4,4	4,5
Årlig ökning	5,9	4,2	4,0	4,8	4,7
Differens	1,7	-0,2	-0,4	0,3	0,2

Källa: Skatteverket och SKR

Under 2023 och 2024 är rikets underliggande skatteunderlagsutveckling lägre än ett tioårigt genomsnitt.

Kommunverksamhetens tidigare utveckling

Den skattefinansierade verksamheten redovisade 2022 ett resultat på 57,8 mnkr, vilket var i nivå med föregående årsresultat. De senaste åren har resultatnivån varit hög, både i riket, kommunkoncernen och Tomelilla kommun. Det höga resultatet beror främst på att skatteintäkter och bidrag fortsatt att öka snabbt och har medfört att kommunen kunnat betala sina investeringar de senaste åren utan att låneskulden har ökat för den skattefinansierade verksamheten. Att soliditeten ökat över åren innebär bättre motståndskraft i dåliga tider.

Den övergripande utvecklingen under fem år i siffror

Kommunen	2018	2019	2020	2021	2022
Antal invånare 31 december	13 557	13 617	13 663	13 712	13 812
Skattesats kommunen (procent)	20,61	20,61	20,61	20,61	20,61
Verksamhetens intäkter (mnkr)	169,2	187,0	179,9	179,1	192,5
Verksamhetens kostnader (mnkr)	-874,5	-907,3	-896,6	-954,5	-993,9
Årets resultat (mnkr)	7,1	12,1	48,1	62,5	57,8
Balanskravsresultat (mnkr)	4,6	2,4	28,7	47,7	70,7
Soliditet (procent)	47,4	46,8	43,8	48,9	53,0
Soliditet inklusive pensionsförpliktelser (procent)	19,5	20,8	22,6	28,3	33,6
Investeringar netto (mnkr)	103,0	70,1	81,6	96,3	76,4
Långfristig låneskuld (mnkr)	190,0	250,0	300,0	300,0	300,0
Antal anställda 31 december	725	717	718	730	744

Föregående års investeringar

När det gäller kommunens investeringar budgeterades dessa till 116 mnkr för 2022, där investeringar motsvarande 76 mnkr genomfördes. Genomförandegraden motsvarade 65% av den beslutade investeringsvolymen.

Investeringsredovisning netto, per nämnd (mnkr)	Bokslut 2022	Budget 2022	Budget-avvikelse
Kommunstyrelsen	-2,4	-4,9	2,5
Samhällsbyggnadsnämnden exkl. VA	-45,3	-78,1	32,8
Kultur- och fritidsnämnden	-0,1	-0,1	0,0
Vård- och omsorgsnämnden	-3,4	-2,7	-0,7
Familjenämnden	-2,3	-3,8	1,5
Summa skattefinansierat	-53,5	-89,6	36,1
Samhällsbyggnadsnämnden, VA	-22,9	-26,4	3,5
Summa investeringar	-76,4	-116,0	39,6

Utvecklingen av skatteintäkter och statsbidrag de senaste fem åren

Skatteintäkter, statsbidrag och interkommunala utjämnings svarar för den huvudsakliga finansieringen av den skattefinansierade verksamheten.

Skatteintäkter, statsbidrag och utjämnings uppgick till 909 mnkr per den sista december 2022 och har i genomsnitt ökat med fem procent de senaste fem åren. Intäkter från statsbidrag och utjämnings motsvarar 35 procent av totala skatteintäkter, statsbidrag och utjämnings år 2022.

Skatteintäkter och statsbidrag (mnkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Skatteintäkter	513,3	528,9	528,6	557,6	592,5
Generella statsbidrag och utjämnings	228,0	232,1	283,2	309,2	316,4
Summa skatteintäkter och statsbidrag	741,3	761,0	811,8	866,8	908,9
<i>Förändring (procent)</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>7</i>	<i>7</i>	<i>5</i>

Utvecklingen av verksamhetens intäkter de senaste fem åren

Verksamhetens intäkter uppgick 2022 till 192,5 mnkr (179,1 mnkr 2021).

Kommunens taxor och avgifter har de senaste fem åren stått för ungefär 32 procent av verksamhetens intäkter. Olika typer av bidrag såsom riktade statsbidrag, EU-bidrag och liknande står för cirka 40 procent av verksamhetens intäkter. Resterande intäkter innefattar reavinst, försäljning av verksamhet till andra kommuner, extern uthyrning av lokaler etcetera

Verksamhetens intäkter (mnkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Verksamhetens intäkter, kommunen	169,2	187,0	179,9	179,1	192,5
Förändring (procent)	-12	11	-4	0	7

Utvecklingen av verksamhetens kostnader under de senaste fem åren

Verksamhetens kostnader uppgick 2022 till 993,9 mnkr (954,5 mnkr 2021).

Personalen är kommunens enskilt största kostnadspost och har under den senaste femårsperioden utgjort 48–50 procent av verksamheternas totala kostnader.

Lönekostnaderna i kommunen ökade 2022 med cirka 9 mnkr jämfört med 2021.

Andra kostnadsökningar 2022 jämfört mot 2021 var kostnader för inhyrd personal inom vård och omsorg med nära 8 mnkr. Köp av huvudverksamhet (exempelvis förskola och skola, vård och omsorg som utförs av annan utförare än kommunen) ökade med 6 mnkr 2022 emedan och entreprenadkostnaderna ökade med 4 mnkr.

Verksamhetens kostnader (mnkr)	2018	2019	2020	2021	2022
Verksamhetens kostnader, kommunen	-874,5	-907,3	-896,6	-954,5	-993,9
Förändring (procent)	1	4	-1	6	4

Lån och krediter

Kommunen hade per den 30 april 2023 en låneskuld till Kommuninvest uppdelat på nio lån om totalt 300 mnkr. Två lån omsattes under 2022 emedan ett lån omsattes i januari 2023. Ytterligare ett lån ska omsättas under 2023.

Hos Sparbanken Skåne har kommunen en checkräkningskredit på 50 mnkr.

Lån (mnkr)	Lånebelopp	Ränta	Räntebindning
Kommuninvest	20,0	0,960 %	maj 2025
Kommuninvest	30,0	0,610 %	apr 2024
Kommuninvest	50,0	0,400 %	nov 2023
Kommuninvest	20,0	2,267 %	rörlig
Kommuninvest	30,0	2,580 %	rörlig
Kommuninvest	50,0	1,344 %	feb 2027
Kommuninvest	20,0	1,744 %	mar 2027
Kommuninvest	30,0	1,690 %	sep 2025
Kommuninvest	50,0	3,158 %	aug 2026
Summa lån i kommunen	300,0		

Reviderade planeringsförutsättningar för planperiod 2024–2026

Utgångspunkten för budgeten är de planeringsförutsättningar som återges i SKR:s formulär 23:20. De redovisade planeringsförutsättningarna är reviderade jämfört med de som antogs av kommunstyrelsen i samband med budgetarbetets uppstart i januari 2023.

Samhällsekonomisk utveckling

Verksamhetsåret 2022 och innevarande år 2023 har präglats av snabba försämringar avseende kommunens ekonomiska förutsättningar på grund av kraftfulla förändringar i omvärlden som påverkat den samhällsekonomiska utvecklingen. Den ekonomiska återhämtningen från pandemin med utsikter om en god utveckling av BNP samt mer blygsam inflation och prisökning, kom av sig när Rysslands invasionskrig mot Ukraina påbörjades med kraftigt stigande bränsle- och energipriser som följd. Hög inflation samt allmänna prishöjningar på varor och tjänster blev en konsekvens av utvecklingen. Riksbankens höjning av styrräntan, i syfte att få bukt med inflationen, har medfört en kraftfull kostnadsökning för lån. Sveriges utveckling

när det gäller inflation, räntor och priser har följt övriga Europas, främst beroende på att energipriserna sätts internationellt.

Den negativa utvecklingen förväntas fortsätta med en minskning av BNP 2023 med 1,0 procent, samt stigande arbetslöshet till 9% 2024 innan den förväntas falla tillbaka igen 2025. Svensk KPI-inflation för helåret 2023 beräknas bli högre än i flertalet andra OECD-länder vilket beror på att hushållen i Sverige har förhållandevis höga bostadslån, liksom en hög andel lån med mycket kort räntebindning. Sammantaget ger det en större ränteeffekt jämfört med många andra länder. Även försvagningen av den svenska kronan bidrar till högre inflation där fler räntehöjningar från Riksbanken, i syfte att vända kurvan i önskad riktning, förutspås komma under hösten 2023.

Tabell: Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

Nyckeltal	2022	2023	2024	2025	2026
BNP	2,7	-1,0	1,6	3,3	2,6
Arbetade timmar	2,4	0,8	0,6	2,0	1,7
Relativ arbetslöshet, procent	7,5	8,1	9,0	8,6	7,7
Timplön, Nationalräkenskaperna	3,9	3,9	3,7	3,4	3,3
Timplön, Konjunkturlönestatistiken	2,7	3,9	3,7	3,4	3,3
Inflation, KPIF	7,7	5,4	1,8	1,8	2,0
Inflation, KPI	8,4	7,6	2,1	1,1	1,9
Befolkning, 15 - 74 år	0,3	0,7	0,6	0,6	0,5

Källa: SKR

För hushållen urholkar den höga inflationen reallönerna, och den reala disponibla inkomsten minskar därför under 2023 vilket innebär att utrymmet för hushållen att konsumera begränsas betydligt. Att de närmaste åren är osäkra, i kombination med betydligt högre löpande utgifter och mer återhållsam kreditgivning till hushållen, leder enligt prognoser till att hushållen drar ner på större investeringar i närtid, inte minst bostadsköp. Att hushållens konsumtion minskar är mycket ovanligt. Det har endast inträffat en enda gång efter 90-talskrisen (i volym och på helårsbasis); år 2020, till följd av pandemirestriktionerna. Minskningen nu är inte lika stor som 2020, men visar ändå tydligt att hushållen drabbas hårt av de snabba prisökningarna.

Även offentlig konsumtion utvecklas svagt och landar på noll-tillväxt i år. Den statliga konsumtionen ökar dock, till följd av ambitionshöjningar inom främst försvaret och rättsväsendet. Kommunsektorns konsumtion minskar däremot till följd av det dystra ekonomiska läget.

Precis som ekonomin, fortsätter det nominella skatteunderlaget att bromsa in under 2023, men upprätthåller ändå en ökning i linje med den historiska utvecklingen.

En faktor som ökar skatteunderlaget från augusti 2022 är de höjda garantipensionerna, vilka även stiger 2023 på grund av det höjda prisbasbeloppet och den fulla årseffekten av 2022 års höjning. Även 2024 är det nominella skatteunderlagets utveckling något svagare men fortfarande i linje med den historiska utvecklingen. Återigen är det lönesummans bidrag som håller tillbaka utvecklingen. Höjningen av prisbasbeloppet motverkar tillbakagången genom garantipensioner, samtidigt som uppräknings av grundavdragen bidrar till att hålla tillbaka skatteunderlagets utveckling 2023–2024.

Under åren 2025–2026 ökar skatteunderlaget i snabbare takt till följd av fler arbetade timmar i ekonomin. Både sänkta reallöner, orsakat av den varaktigt högre prisnivån, och uppräknade skiktgränser för skattesatser tros öka drivkrafterna för att arbeta. Dessa effekter påverkar utbudet i ekonomin positivt och det nominella skatteunderlaget ökar mer än det historiska genomsnittet. Därtill fortsätter konjunkturåterhämtningen under denna period.

Trots att det nominella skatteunderlaget under prognosperioden ökar något mer än ett historiskt genomsnitt, når det reala skatteunderlaget inte upp till de senaste tio årens genomsnittliga ökning om 1,6 procent per år. Ökningen av det reala skatteunderlaget för 2023–2026 är endast 1,1 procent i genomsnitt där 2023 står ut som ett mycket svagt år med 2,5 procents minskning. Utgångspunkten för SKR:s bedömning av en mer positiv utveckling 2025 och 2026 är att inflationen sjunker tillbaka i slutet av 2023 eller en bit in i 2024.

Samtidigt brottas kommunerna med den demografiska utvecklingen som nu och för kommande planperiod är kännbar. Främst är det behovet av vård och omsorg som ökar samtidigt som det råder brist på arbetskraft och rätt kompetens. Kompetensutmaningen beskriver SKR som kommunernas största framtida utmaning som kommer att kräva helt andra åtgärder. Ekonomiska resurser löser inte en allmän brist på människor i arbetsför ålder eller brist på personer med rätt kompetens för yrken inom välfärdssektorn.

Befolkningsutveckling

Under 2022 ökade befolkningen i Tomelilla kommun med 100 personer och uppgick vid årsskiftet 2022/2023 till 13 812 personer. Tomelilla kommun har de senaste åren haft ett underskott på antalet barn som föds i kommunen i jämförelse med hur många som avlider. Förhållandet mellan utflyttade och inflyttade är det omvända där överskottet inflyttade innebär att Tomelilla kommun totalt ökat sin befolkning. Prognosen för de kommande åren är enligt SKR:s beräkningar en ökning med cirka 50 personer netto årligen.

Befolkningsutvecklingen har stor betydelse för kommunens intäkter i form av skatter, generella statsbidrag och resultat av det interkommunala utjämningsystemet. En känslighetsanalys avseende befolkning innebär att en befolkningstillväxt om 50 personer ökar kommunens intäkter med cirka 3 mkr.

Arbetsmarknad

I december 2022 var 335 853 personer inskrivet arbetslösa i Sverige, vilket var en minskning med 9,3 procent jämfört med december 2021 då 370 455 personer var arbetslösa. I december 2022 uppgick antalet inskrivet arbetslösa i Tomelilla till 426, vilket var en minskning med 12,7 procent jämfört med december 2021 då antalet arbetslösa var 488 personer. I december 2022 var 168 personer inskrivna mer än tolv månader, vilket var en minskning med 24,3 procent jämfört med samma tid föregående år.

Andelen arbetslösa av arbetskraften mellan 16–64 år var i snitt 6,7 procent under 2022. Andelen arbetslösa i Region Skåne var under motsvarande period 8,8 procent. Antalet unga i Tomelilla som var öppet arbetslösa eller befann sig i arbetsmarknadspolitiska program under 2022 var i snitt 51 personer, vilket motsvarar 8,2 procent av kommunens unga.

I SKR:s prognos från april 2023 spås den relativa arbetslösheten stiga temporärt upp till 9% under 2024 för att därefter falla tillbaka igen. Anledningen till detta är näringslivets anpassning till det generellt högre kostnadsläget för arbetskraft, energi, samt övriga varor och tjänster. Från 2025 antas kurvan vända neråt igen.

Förutsättningar för investeringar under planperioden

Kommunen strävar så långt det är möjligt att betala investeringar inom den skattefinansierade verksamheten med eget kapital och undvika ny upplåning. Det investeringsutrymme som medges består, enkelt uttryckt, av årets avskrivningar plus årets resultat. Låga resultatnivåer kombinerat med stora investeringar innebär därmed ökad upplåning.

Utrymme för investeringar utan nyupplåning för planperioden

Utrymme för investeringar utan nyupplåning utgörs sålunda av avskrivning + resultat för respektive år. Viktigt att notera är att VA-huvudmannens och den skattefinansierade verksamhetens investeringar måste ses som en helhet vid bedömning av hur stor investeringsvolym som kommunen kan hantera med eget kapital. Detta utifrån att anläggningarna ägs av VA-huvudmannen som ligger inom Samhällsbyggnadsnämnden.

VA-kollektivet debiteras kapitaltjänstkostnaderna för de anläggningar som nyttjas och inte den faktiska räntekostnaden för specifika lån utifrån att kommunen (inkl. VA) har en och samma låneportfölj där lånen saknar koppling till viss verksamhet.

Tabell: Prognosticerade avskrivningar sett över planperioden

	2023	2024	2025	2026
Kommunen ex VA-verksamhet	28 030 476	26 312 219	25 153 535	23 954 857
VA-verksamhet	6 114 687	6 100 645	6 085 227	6 053 691

Tabell: Prognosticerat resultat sett över planperioden

2023	2024	2025	2026
13 800 000	25 606 000	53 823 000	86 989 000

Under 2023 och 2024 förväntas ett lägre resultat än vad kommunsektorn varit van vid under tidigare år. SKR:s prognos om vikande skatteunderlag och högre kostnadsnivåer påverkar sålunda investeringsutrymmet negativt i det fall nyupplåning ska undvikas.

Lågt resultat utgör dock inte den enda begränsningen för investeringsutrymmet 2024. Verksamheternas förmåga att betala kapitaltjänstkostnaderna inom sin driftsram är också en viktig parameter för vilka investeringsvolymerna som den skattefinansierade verksamheten klarar av att hantera. Under 2024 ökar kapitaltjänstkostnaden kraftfullt för redan gjorda investeringar likväl som för nya investeringar. Anledningen är den kraftfulla höjningen av kostnaden för kapital som avspeglas i internräntan. Ökande kapitaltjänstkostnader innebär mindre utrymme för verksamheterna att hantera övriga driftkostnader.

Utveckling av internräntan

Internräntan ingår som en del av kapitaltjänstkostnaden som varje nämnd betalar för både gjorda, och nya investeringar. SKR ger varje vår en rekommendation om internränta för kommunernas budgetarbete. På senhösten 2022 kom SKR med en tilläggsrekommendation till kommunerna att se över internräntan inför 2023 då deras bedömning var att internräntan, på grund av det snabbt försämrade ekonomiska läget, snarare skulle landa på mellan 1,75–2%.

Ingen ny beräkning gjordes i Tomelilla kommun varför effekten av den kraftigt stigande kostnaden för kapital slår igenom fullt ut mellan åren 2023 – 2024 utifrån att internräntan sätts till 2,5%.

2022	2023	2024	
	1,0 %	1,25 %	2,5 %

För åren 2025 och 2026 finns inga rekommendationer från SKR utan nedanstående simuleringar av internränta är utifrån den övergripande analysen av den samhällsekonomiska utvecklingen som SKR tillhandahåller där det spås att inflationsbekämpningen kommer medföra något sjunkande räntenivåer under den senare delen av planperioden för att därefter stabilisera sig på ny normalnivå som är högre än vi tidigare varit vana vid.

Utifrån detta scenario kommer kommunens (exklusive VA-anläggningar) totala kostnad för kapitaltjänstkostnad (avskrivning + internränta) av redan gjorda investeringar följa nedanstående mönster:

År	Kommunen, kr	Internränta, %
2023	34 252 964	1,25
2024	37 959 026	2,50
2025	33 944 735	2,00
2026	30 170 955	1,50

VA-anläggningarnas kapitaltjänstkostnader för befintliga anläggningar är följande:

År	VA-verksamhet, kr	Internränta, %
2023	9 773 143	1,25
2024	13 228 826	2,50
2025	11 665 759	2,00
2026	10 147 812	1,50

Förhållningssätt till investeringar för planperioden

Utifrån att lågkonjunkturen prognosticeras bestå under 2024, samt att det råder stor osäkerhet kring förutsättningarna för år 2025 och 2026, är det av yttersta vikt med ett återhållsamt förhållningssätt när det gäller investeringar i kommunen i början av planperioden. För större investeringsprojekt, som i sig innebär stora risker i det samhällsekonomiska läge som råder, bör noggsamma behovsanalyser, antipiloter och välgrundade kalkyler utifrån helhetsperspektiv prioriteras, så samordning av behov optimeras, och rätt underlag för riskbedömning och beslut finns.

Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

I SKR:s analyser beräknas kommunernas verksamhetskostnader både i löpande och fasta priser. Den årliga förändringen av kostnaderna i fasta priser kallas också verksamhetens volymförändring. Volymförändring utgörs av skillnaden mellan förändring i löpande pris och prisförändringar på arbetskraft (löneökningar och PO-pålägg) samt övrig förbrukning. I tabellen nedan redovisas SKR:s senaste bedömning av prisförändringar under perioden 2022–2026. Syftet med uppgifterna är att göra det möjligt för kommuner att räkna om från löpande till fasta priser, till exempel i budgetarbetet, med samma förutsättningar som används i SKR:s kalkyler.

Tabell: Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

Årlig procentuell förändring

Prisindex	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetskraftkostnader *	2,7	7,5	4,4	-0,2	2,6
Övrig förbrukning	9,0	4,7	2,8	2,6	2,7
Prisförändring, %	4,6	6,6	3,9	0,7	2,6

* Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter

Källa: SKR

Personalomkostnadstillägg (PO) och dess hantering

I prognoserna från SKR rekommenderas ett PO om 45,7% för 2024 kopplat till de högre pensionskostnaderna för anställd personal. Pensionerna är värdesäkrade i sin koppling till prisbasbeloppet, vilket förväntas öka med 8 % mellan 2023 och 2024.

Tabell: PO och prognos över avtalspensioner i kommuner

Procent av lönesumman

Kommuner	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetsgivaravgifter	31,42	31,42	31,42	31,42	31,42
Avtalsförsäkringar	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
Avtalspensioner rek.	7,7	13,0	14,2		
Avtalspensioner prognos	7,8	13,3	14,2	9,0	8,0
varav avgiftsbestämd del	4,9	6,7	6,7	6,4	6,3
inkl. löneskatt	6,1	8,3	8,3	7,9	7,8
varav förmånsbestämd	1,4	3,9	4,7	0,9	0,1
inkl. löneskatt	1,7	4,8	5,9	1,1	0,1
TOTAL PO	39,25	44,53	45,7	40,5	39,5

Källa: SKR

I budgetbeslutet 2023 förutsattes nämnderna ta höjd för ett PO om 40,40% i sina ramar. Rekommendationen från SKR för 2023 låg på 44,53% vilket utfallet i kommunen under innevarande års första fyra månader visar är en rättvisande nivå även för Tomelilla. Genom ett tilläggsbeslut gjordes en ramjustering i januari 2023 där medel för ett PO motsvarande 42,74% tillsköts från finansieringen till nämnderna. Överskjutande del av kostnaden för kommunens PO hanteras 2023 på finansieringen. För att komma i fas i förhållande till SKR:s rekommendation om PO

motsvarande 44,53% behöver ytterligare en justering göras. Justeringen syftar till att komma i fas med det PO som är en faktor för beräkning av PKV och därmed möjliggöra användandet av PKV som ett fast pris för volymökningar i budget 2024 och för kommande budgetår.

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer för planperiod 2024–2026

Omvärldsrisk

Det mycket spända världsläget som uppstått med anledning av Rysslands invasion av Ukraina påverkar kommunkoncernen på många sätt. Det förändrade säkerhetsläget har gjort den närmaste tiden mycket svåröversäglig. En risk är att det uppstår leveransstörningar inom olika produktkategorier. Sveriges aktuella säkerhetsläge innebär också en hög risk varför kommunen, samt dess bolag och förbund behöver sätta stort fokus på säkerhetsarbete och kontinuitetsplanering som säkrar upp verksamheterna även vid samhällsstörningar och kriser.

Den demografiska utvecklingen visar att andelen invånare i arbetsför ålder minskar och andelen äldre blir fler. Tomelilla kommun och kommunens bolag och förbund kommer, precis som övriga kommuner och regioner, att ha en större utmaning att möta behovet av kompetens. För att minska risken för kompetens- och personalbrist, behöver Tomelilla arbeta aktivt för att vara en arbetsgivare som både attraherar ny arbetskraft, behåller kompetent personal, parallellt med att omställningsarbetet och nyttjandet av digitala verktyg behöver fortsätta i syfte att färre ska kunna tillhandahålla välfärdstjänster för fler, relativt sett.

Hållbarhet

Klimatfrågan är vår tids stora ödesfråga. Överutnyttjandet av jordens resurser skapar temperaturförändringar, hot mot den biologiska mångfalden och en rad andra konsekvenser som gör att förutsättningarna för mänskligt liv är hotade. Klimatförändringarna påverkar även Tomelilla kommun. Extremväder blir vanligare. Långa perioder av torra påverkar den lokala livsmedelsproduktionen. Stormar slår ut elnät och kollektivtrafik. Skyfall skapar översvämningar och kan förstöra stora samhällsvärden.

Tomelilla kommun har påbörjat omställningen i form av konkreta åtgärder, exempelvis genom projektet ”Fossilbränslefria kommuner”, där kommunen inom flera viktiga områden såsom drivmedel och uppvärmning är mycket nära att bli helt fossilbränslefria. Omställningen sker också ur ett systemperspektiv genom antagande av en koldioxidbudget och genom att använda Munkmodellen (Doughnut Economics) för uppföljning av hållbarhetsarbetet. Agenda 2030 visar vägen, såväl lokalt som globalt.

Men tempot i omställningen måste öka om de lokala och de globala miljömålen ska nås. Det kräver fördjupad samverkan med lokala företag och föreningar, experter, grannkommuner och ledande kommuner i vår omvärld.

Kommunens bolag och förbund arbetar aktivt med hållbarhet på olika sätt bland annat utifrån att följa framtagna kretsloppsplaner, hållbart byggande, minska energianvändning och att byta ut befintliga energikällor till miljövänligare alternativ.

Finansiella risker

Utifrån den samhällsekonomiska utvecklingen under 2022 och början av 2023 med fortsatt stigande inflation och räntor, samt ökande priser på bränsle, energi och andra varor och tjänster som kommunkoncernen är beroende av, framträder tydliga finansiella risker för både kommunala bolag, förbund och förvaltningsorganisationen.

För Tomelilla kommun, vars ansvar omfattar allt från nybyggnation till underhåll av olika typer av fastigheter, samt ansvar för kommunal infrastruktur i form av VA-anläggningar, gator och parker etcetera, finns fortsatt stora investeringsbehov. I takt med att kostnaden för kapital ökar finns en omfattande finansiell risk som kommunen söker möta på olika sätt. För förvaltningsorganisationen gäller att samtliga investeringar ska hanteras med eget kapital så långt det är möjligt, vilket förutsätter goda resultat över åren. Hög grad av självfinansiering av investeringar minskar ränterisken för den skattefinansierade verksamheten.

Det nuvarande lånetaket är i budgetbeslut för 2023 350 mkr, där det totala utnyttjandet för tillfället uppgår till 300 mkr. Ränterisken är utifrån oförändrat lånetak mer kopplat till refinansiering av befintliga lån där 50 mkr bundits om våren 2023 till en betydligt högre ränta, emedan avtalet för ytterligare ett lån om 50 mkr löper ut i november 2023.

Parallellt ligger 50 mkr på rörlig ränta emedan ytterligare lån om 30 mkr löper ut i april 2024 vilket kommer att öka räntekostnaderna enligt följande prognos sett över planperioden

Tabell: Utveckling av räntekostnader över åren

2022	2023	2024	2025	2026
2 800	6 000	8 500	9 200	9 700

Det kommunala fastighetsbolagets behov och kostnad för kapital ska främst täckas av hyresintäkter. Risken behöver därför hanteras med särskilt fokus på den allmänna betalningsförmågan hos hyresgäster. Samma förhållanden gäller för VA-kollektivet där intäkter via taxor ska bära samtliga kostnader och där investeringar med tillhörande ränterisker är en betydande del. Då kommunen är VA-huvudman, äger kommunen i sin förvaltningsorganisation VA-kollektivets samtliga anläggningar.

Kapital för att tillgodose behov av ny-, och reinvesteringar räknas därmed med i kommunens totala behov av kapital under planperioden. Kommunens eventuella behov av nyupplåning hanteras sålunda utifrån ett helhetsperspektiv där VA-

kollektivets kapitalbehov utgör en delmängd i en och samma låneportfölj. Övriga kommunägda bolag har egna portföljer.

Marknaden för placeringar i aktier, fonder eller andra finansiella instrument har varit instabil hela 2022 och så även 2023. Långsiktigt är det svårt att förutsäga utvecklingen. Inget talar dock för en stabilisering, eller stabil förändring i positiv riktning i närtid varför den finansiella risken för värdeminskningar i samband med finansiella placeringar förväntas kvarstå under 2023 och en bra bit in i 2024. Enligt finansreglementet ska finansiella placeringar ske utifrån beslutad riskhanteringsprofil vilken syftar till att sprida och minimera kommunens risker med finansiella placeringar över tid.

De avtalsreglerade pensionerna som är värdesäkrade innebär också i tider av hög inflation en risk för kommunerna vilket även gäller för Tomelilla kommunkoncern. De kraftfulla ökningarna av pensionskostnaderna som drabbar kommunen 2023, kommer öka ytterligare 2024 utifrån att prisbasbeloppet förväntas räknas upp med ytterligare 8% mellan 2023 och 2024.

Från 2025 och framåt beräknas kostnaderna falla tillbaka. Förutsättningen är även här att inflationsbekämpningen lyckas fram till dess.

Budgeten i siffror för 2024 med plan för 2025–2026

Investeringsbudget

(För projektredovisning se bilaga 1)

För 2024 är den totala investeringsramen 47 750 tkr varav 26 400 tkr utgörs av investeringsvolym för VA-anläggningar. Investeringsvolymen för planperioden är exklusive inlämnade behov av nybyggnadsprojekt kopplat till skola och lokaler för sport och fritid. Hanteringen av dessa behov sker i särskild ordning och process, beskriven i nästkommande avsnitt.

Nämnd	Investering 2024	Investering 2025	Investering 2026
Samhällsbyggnads- nämnden	39 500 000	124 000 000	95 100 000
varav fastighet	4 000 000	34 700 000	20 500 000
varav gata/park	9 100 000	29 300 000	27 600 000
VA-huvudman (avgiftsfinansierad)	26 400 000	60 000 000	47 000 000
Kultur- och fritids- nämnden	0	0	0
Familjenämnden	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Vård- och omsorgsnämnden	1 700 000	1 000 000	1 000 000
Kommunstyrelsen ex viadukten	4 550 000	1 350 000	1 350 000
SUMMA SKATTEFINANSIERAT	21 350 000	68 350 000	52 450 000
TOTAL INVESTERINGSRAM	47 750 000	128 350 000	99 450 000

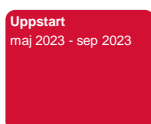
Hantering av kommunens behov av ny f-6 skola, sporthall och större ombyggnation av högstadieskola

En framtida investering i kommunala anläggningar såsom ny f-6 skola, ny sporthall, samt större genomgripande reinvesteringar i befintlig högstadieskola, där behoven påtalats från olika nämnder, behöver utredas vidare innan beslut kan fattas. Syftet med en utredning är att samordna och optimera behoven, samt ta fram ett ekonomiskt underlag som utgår från ett genomarbetat förslag.

Marknadens aktörer behöver parallellt ges möjlighet att i dialog bidra till lösningar för ett mer rättvisande underlag för ett framtida beslut om vad som ska byggas, och vad det får kosta. Utifrån detta underlag kan beslut om projektets innehåll och utformning, samt budget som möjliggör ett genomförande fattas i nästkommande års budgetprocess.

Kommunstyrelsen behöver i sin kommunövergripande roll ansvara för ett sådant projekt, i nära samverkan med de berörda nämnderna. I nuvarande investeringsbudget för planperioden utgår därför samtliga beskrivna behov med koppling till ett sådant större samordnat projekt. I stället ges uppdraget till kommunstyrelsen.

För uppdraget beviljas kommunstyrelsen 1,5 mkr i investeringsmedel för projektledning av de första två faserna av projektet. En referensgrupp ska tillsättas där samtliga i kommunfullmäktige representerade partier ska ingå. Behovsanalysen från projekteringsens första fas ska resultera i ett mer genomarbetat kommunövergripande förslag med tillhörande kalkyl vilken i sin tur kommer utgöra underlag för budgetberedningen i arbetet med budget 2025-2027 enligt nedanstående process.

Internränta

Internräntan sätts enligt SKR:s rekommendation för 2024 till 2,5%.

Låneskuld

Kommunens nuvarande låneskuld (2023-05-01) uppgår till 300 mnkr. Självfinansieringsgraden på de skattefinansierade investeringarna 2024 beräknas uppgå till 100 %. Nuvarande låneram på 350 mnkr föreslås vara oförändrad under 2024.

Borgensram och borgensavgift från bolagen

Borgensramen för Österlenhem AB uppgår enligt budget 2023 till 500 mnkr och för Tomelilla Industri AB till 30 mnkr. Österlenhem AB och Tomelilla Industri AB gör bedömningen att behovet av lån med kommunal borgen är oförändrat under 2024.

En anpassning till en generellt sett mer marknadsmässig nivå på borgensavgiften gjordes inför 2019. Lån upptagna före 2013 med kommunal borgen behåller avgiften på 0,3 %. Nya lån behandlas individuellt och avgiften ska behandlas av kommunstyrelsen enligt gällande finansreglemente.

Exploateringsvolym

Målsättningen för exploateringsverksamheten är att exploateringsprojekten ska finansieras av de intäkter som erhålls då marken säljs och anslutningsavgifterna erläggs. Om kommunen själv genomför exploateringen binds pengar i projektet under projekteringen och fram tills det att marken är såld. De medel som binds i projektet finansieras genom att likviditet ianspråktagas, vilket i sin tur kan resultera i behov av upplåning.

Kommunstyrelsen medges att vid varje enskilt tillfälle använda upp till 30 mnkr för denna typ av investering i säljklara tomter. Sammanlagda utgifter för pågående och avslutade men ej sålda tomter får aldrig vid något tillfälle överstiga 30 mnkr.

Driftsramar för nämnderna och deras ingående verksamheter

Förutsättningar för ingångsvärdet av nämndernas ramar innan uppräknings och särskilda satsningar i budgeten

Ingångsvärdet i nämndernas driftsramar till budgeten för 2024–2026 inkluderar:

- nämndernas ramar efter budgetbeslut 2023
- tillägg för övriga därefter rampåverkande fattade beslut

Generell uppräknings av nämnders och förbunds driftsramar

Budgeten 2024 innebär en generell uppräknings för Miljöförbundet, SÖRF och samtliga nämnders driftsramar för 2024 motsvarande PKV om 3,9 %.

Den generella uppräknings av samtliga verksamhetsnämnders driftsramar utgår från SKR:s prognos för PKV för 2024–2026 där den del av uppräknings som är kopplad till löneökningar 2024 tilldelas nämnderna först när löneutrymmet för respektive år är beslutat (se rubrik ”Förutsättningar för hantering av årliga löneökningar” nedan).

Tabell: Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

Årlig procentuell förändring

Prisindex	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetskraftkostnader *	2,7	7,5	4,4	-0,2	2,6
Övrig förbrukning	9,0	4,7	2,8	2,6	2,7
Prisförändring, %	4,6	6,6	3,9	0,7	2,6

* Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter

Källa: SKR

Nämnd	Budget 2023 (tkr)	Förslag budget 2024 (tkr)	Plan 2025	Plan 2026
Kommunfullmäktige	1 000	1 135	1 007	1 033
Revisionen	1 175	1 207	1 215	1 247
Valnämnden	25	275	25	26
Överförmyndarnämnden	2 774	2 849	2 869	2 943
Kommunstyrelsen	66 484	68 279	68 757	70 545
Sörf och miljöförbundet	12 636	13 129	13 221	13 564
Samhällsbyggnadsnämnden	49 892	53 239	51 598	52 939
Byggnadsnämnden	2 134	3 798	2 314	2 375
Kultur- och fritidsnämnden	24 639	26 304	25 481	26 144
Vård- och omsorgsnämnden	262 823	272 823	274 733	281 876
Familjenämnden	445 542	462 754	462 569	474 596
NETTOKOSTNADER	869 124	905 792	903 790	903 790
Finansiering	-873 928	-931 398	-957 613	-990 778
RESULTAT	-4 804	-25 606	-53 823	-86 989
2% resultatmål	-18 508	-18 628	-19 152	-19 816

	Uppräkning 2024	Uppräkning 2025	Uppräkning 2026
Uppräkning	3,90% (varav 1,20% tillfaller nämnderna efter beslut om löneöversyn)	0,70%	2,60%
Sörf och miljöförbundet	3,90%	0,70%	2,60%

Särskilda satsningar

Förutom generell uppräknning med PKV innehåller budgeten också särskilda ej rampåverkande satsningar, samt särskilda rampåverkande satsningar för 2024 enligt nedan.

Ej rampåverkande särskilda satsningar 2024

Nämnd	Särskild satsning 2024	Beskrivning
Kommunfullmäktige	135 tkr	utökat partistöd på grund av valår enligt beslutad beräkningsmodell
Valnämnden	250 tkr	utökad budget på grund av valår
Samhällsbyggnadsnämnden	2000 tkr	kvalitetshöjande engångsinsatser i byarna
Kultur- och fritidsnämnden	1000 tkr	medel för aktiviteter i egenregi eller i samarbete med föreningar
Byggnadsnämnden	1500 tkr	resurser för att arbeta bort tillsynsskulden
Familjenämnden	3400 tkr	ökade kostnader måltider barn och utbildning egenregi samt extern regi

Rampåverkande särskilda satsningar 2024

Nämnd	Särskild satsning 2024	Beskrivning
Familjenämnden	1782 tkr (+0,4%)	finansiering av Familjecentralen där 660 tkr avser utökade öppettider
Vård- och omsorgsnämnden	2904 tkr (1,11%)	800 tkr resurs för säkerställande av kompetenslyft inom äldreomsorgen, 300 tkr för utvecklat digitalt beslutsstöd via QlikSense, samt 1800 tkr för arbetsskor
Byggnadsnämnden	107 tkr (5%)	medel för ökade licenskostnader för digitaliserad ärendeprocess

Tilläggsbeslut

Kommunfullmäktige beslutade som tillägg om en ramförstärkning på 5 mnkr till familjenämnden för fördelning under hösten 2023 efter nytt beslut av budgetberedningen hösten 2023. Medel tas ur kommunstyrelsens budget för oförutsett i det fall beslut att tillskjuta medlen fattas av budgetberedningen.

Förutsättningar för hantering av personalomkostnadstillägg (PO)

PO-påslaget för arbetsgivaravgifter och avtalsförsäkringar uppgår 2024 till 45,7 %, enligt SKR:s bedömning. Beslutet är att nämnderna ska ta höjd för detta inom respektive ramar 2024.

Förutsättningar för hantering av årliga löneökningar

I 2023 års budget har nämnderna tagit höjd för en löneökning om 2,5% på totalen (april – dec) för 2023 års löneöversyn. Resultatet av att redan i budgetbeslutet innefatta en viss löneökning i nämndernas ramar är att en partiell justering behöver ske i det fall löneutrymmet under samma år ökas eller minskas vilket är administrativt betungande samt minskar transparensen kring kommunens totala kostnad för varje års löneöversyn.

Från och med 2024 ska en avsättning för löneöversyn göras centralt där nämnderna kompenseras först när respektive års löneöversyns resultat på totalen är fastställt. Effekten av hanteringen är att löneökningens utrymme i sin helhet av den beräknade arbetskraftskostnaden som ingår i SKR:s angivelse av PKV 2024, budgeteras på finansieringen och blir rampåverkande för nämnderna när respektive års löneutrymme är fastslaget. För 2024 innebär det att 10 525 tkr motsvarande 3,3% i löneutrymme avsätts på finansieringen fram tills definitivt beslut om löneutrymme fattats 2024.

Avsättningen innebär att uppräkningsen i detta skede för nämnderna minskas med motsvarande summa. För SÖRF och Miljöförbundet görs ingen avsättning utan hela uppräkningsen kommer förbunden till godo i form av medlemsavgifter i sin helhet.

För kommande år inom planperioden fortsätter hanteringen av löneökningar för kommunens nämnder på motsvarande sätt, där varje års politiska beslut om löneutrymme i samband med löneöversynen blir rampåverkande med 9 månader innevarande år, samt 3 månader kommande år.

Resultat

Budgetens resultat för planperioden och dess förhållande till ett 2% resultatmål är följande:

(tkr)	2024	2024	2025
Resultat	30 806	55 619	88 784
2 % resultatmål	18 628	19 152	19 816

Resultatbudget

Resultatbudget (mnkr)	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Verksamhetens intäkter	210,0	220,0	230,0	240,0
Verksamhetens kostnader	-1 068,1	-1 122,5	-1 138,4	-1 153,6
Av- och nedskrivningar	-50,0	-32,4	-31,2	-30,0
Verksamhetens nettokostnader	-908,1	-934,9	-939,6	-943,6
Skatteintäkter	603,0	631,4	661,5	692,4
Generella statsbidrag och utjämning	322,4	336,1	339,6	346,4
Skatteintäkter totalt	925,4	967,5	1 001,1	1 038,8
Finansiella intäkter	2,5	1,5	1,5	1,5
Finansiella kostnader	-6,0	-8,5	-9,2	-9,7
Resultat före extraordinära poster	13,8	25,6	53,8	87,0
Extraordinära intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
Extraordinära kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0
Skattkostnader	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	13,8	25,6	53,8	87,0

Balansbudget

Balansbudget (mnkr)	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Tillgångar				
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>	753,3	779,8	877,0	946,5
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	42,0	30,5	31,0	32,0
Maskiner och inventarier				
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>				
Aktier, andelar och andra långfristiga fordringar	28,0	28,0	28,0	28,0
Summa anläggningstillgångar	823,3	838,3	936,0	1 006,5
Förråd med mera	9,0	6,1	6,1	6,1
Kortfristiga fordringar	40,0	90,0	90,0	90,0
Kortfristiga placeringar	50,0	61,6	61,6	61,6
Kassa och bank	40,0	66,4	66,4	66,4
Summa omsättningstillgångar	139,0	224,1	224,1	224,1
SUMMA TILLGÅNGAR	962,3	1 062,4	1 160,1	1 230,6
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital	477,6	537,0	592,6	681,4
därav årets resultat	13,8	30,8	55,6	88,8
Avsatt till pensioner	9,5	6,3	6,3	6,3
Andra avsättningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa avsättningar	9,5	6,3	6,3	6,3
Långfristiga skulder	350,0	350,0	397,6	397,6
Kortfristiga skulder	125,2	169,1	163,6	145,3
Summa skulder	475,2	519,1	561,2	542,9
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	962,3	1 062,4	1 160,1	1 230,6

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Reglementet för resultatutjämningsreserv och god ekonomisk hushållning anger att ekonomin sätter gränser för verksamhetens omfattning.

Kommunen bör sträva efter att ha ett resultatmål som överstiger genomsnittskommunens och så långt som är rimligt egenfinansiera investeringar, samt bedöma investeringsutrymmet utifrån god ekonomisk hushållning med hänsyn till det övergripande finansiella målen.

De finansiella målen från föregående års beslutade finansiella mål för hela mandatperioden fastställs enligt nedan:

Resultatmål

Extern resultatnivå, exklusive extraordinära intäkter och kostnader, ska uppgå till lägst 2,0 procent i genomsnitt i perioden 2023–2026.

Investeringsmål

Nettoinvesteringar får i genomsnitt under perioden 2023–2026 uppgå till maximalt 12 procent av totala skatteintäkter och statsbidrag

Skuldmål

Självfinansieringsgraden av de totala investeringarna ska uppgå till minst 55 procent i genomsnitt under perioden 2023–2026.

Investeringar inom den skattefinansierade verksamheten bör fullt ut finansieras via genererat kassaflöde från verksamheten, det vill säga nyupplåning bör undvikas. Avgiftsfinansierad vatten- och avloppsverksamhet kan finansieras genom upptagna lån. Bedömning av påverkan av taxenivåer ska göras.

Tilläggsbeslut uppdrag

Kommunfullmäktige beslutar ge förvaltningen i uppdrag att se över möjligheten att samverka med andra samhällsaktörer för att bygga ut möjligheten att ladda el-bilar på strategiskt viktiga platser i kommunen.

Kommunfullmäktige beslutar ge förvaltningen i uppdrag att undersöka föreningarnas framtida behov av träningsyta i inomhushallar.

Kommunfullmäktige beslutar ge förvaltningen i uppdrag att integrera personer som tillhör personkrets LSS i den verksamhet som kultur- och fritidsnämnden bedriver.

Kommunfullmäktige beslutar ge förvaltningen i uppdrag att hitta lösningar för de elever som åker skolskjuts och deltar i kulturskolan har samma möjligheter att delta som andra elever.